

TOELICHTING BIJ DE CONTROLES EN DE RESULTATEN VAN DE ARRONDISSEMENTSCELLEN 2015

Om een goed begrip van de voorgestelde resultaten van de arrondissementscellen 2015 te hebben, geven we u hierna kort een omschrijving van enkele begrippen en een verklaring van de cijfers.

De cijfers die u hierna vindt, beperken zich tot de acties die gezamenlijk werden gevoerd in het kader van de werking van de arrondissementscellen in hun “strijd tegen de sociale fraude”. Ze zijn slechts een fractie van het totale aantal controles dat door de verschillende inspectiediensten uitgevoerd werd (meer dan 100.000 controles op jaarbasis). Elke inspectiedienst doet ook autonome controles in de strijd tegen de sociale fraude, bovenop andere controles in functie van andere taken die tot hun eigen specifieke bevoegdheden en corebusiness behoren. Meer gedetailleerde informatie daarover, vindt u op de sites van de respectieve inspectiediensten en in hun jaarverslagen.

DE ARRONDISSEMENTSCEL

De arrondissementscel (hierna “cel” genoemd) is een orgaan (en onderdeel van de SIOD – Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst) dat per gerechtelijk arrondissement werd opgericht en wordt voorgezeten door een arbeidsauditeur (korpsschef of afdelingsauditeur). Onder bepaalde voorwaarden kunnen arrondissementscellen fusioneren (bv. Gent + Oudenaarde) of gesplitst worden.

In elke cel zetelen vertegenwoordigers van de inspectiediensten van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA), de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ), de Sociale Inspectie (SI) van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid (FOD SZ) en het Toezicht op de Sociale Wetten (TSW) van Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg (FOD WASO). Verder zijn ook de Federale Overheidsdienst Financiën, het Parket van de Procureur des Konings en de federale politie vertegenwoordigd en kunnen vertegenwoordigers van andere openbare instellingen van sociale zekerheid uitgenodigd worden.

Ook de gewestelijke inspectiediensten die bevoegd zijn voor tewerkstelling, kunnen deel uitmaken van de arrondissementscellen.

OPDRACHT VAN DE ARRONDISSEMENTSCEL

De cel heeft als kernopdracht op lokaal niveau de controles op de naleving van de verschillende sociale wetgevingen in verband met de illegale arbeid en de sociale fraude te organiseren en te coördineren.

Daarnaast dient elke cel ook:

- de informatie aan te leveren zodat de balans kan worden opgemaakt van deze gezamenlijke acties van de inspectiediensten;

- de leden van de arrondissementscel te informeren over de opvolging van de dossiers die worden behandeld door de sociale inspectiediensten en die gerechtelijk vervolgd worden, alsook over de voor de inspectiediensten relevante rechtspraak;
- de richtlijnen en de onderrichtingen van het Federaal Aansturingsbureau van de SIOD uit te voeren;
- informatie aan te leggen en opleidingen te organiseren voor de leden van de diensten die deelnemen aan de vergaderingen van de cel;
- de bij- en nascholing van de leden in het sociaal strafrecht te verzekeren.

Een van de opdrachten van de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (SIOD) is het aansturen van de acties die de arrondissementscellen voeren in het kader van hun strijd tegen illegale tewerkstelling en sociale fraude. Deze acties kaderen in de uitvoering van het jaarlijks actieplan gericht op de strijd tegen de sociale fraude.

CONTROLEACTIES VAN DE ARRONDISEMENTSCEL

Kenmerken van controleacties van een arrondissementscel:

- gericht op de strijd tegen de sociale fraude en de illegale arbeid;
- uitgevoerd op de arbeidsplaats (werven, keuken en zaal van een restaurant,...);
- ter controle van Belgische en buitenlandse werkgevers en werknemers;
- niet aangekondigd bij de werkgevers;
- gemeenschappelijk uitgevoerd door ten minste twee van de diensten die deel uitmaken van de cel en waaraan ten minste één van de vier federale sociale inspectiediensten zijn medewerking verleend (Sociale Inspectie, Toezicht op Sociale Wetten, Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid) gezien enkel deze vier inspectiediensten gemeenschappelijke bevoegdheden hebben inzake sociale fraude en illegale arbeid;
- worden besproken tijdens de celvergaderingen

In de maandelijkse celvergadering worden alle voorbije acties geëvalueerd en nieuwe gezamenlijke acties worden gepland in de GRI-vergaderingen (Groep Regionale Interventie).

Naast het feit dat deze controles gemeenschappelijk worden uitgevoerd (in samenwerking met inspecteurs van diverse inspectiediensten) betreft het meestal "hit and run" controles die gericht zijn op de vaststelling van inbreuken zwartwerk en van sociale fraude, gezien de 4 grote federale sociale inspectiediensten (TSW, SI, RVA en RSZ) hiervoor gemeenschappelijk bevoegd zijn. Dergelijke controles, welke meestal plaatsvinden in kleinere ondernemingen, vereisen soms bijkomende controles die nadien meestal enkel worden uitgevoerd door de betrokken inspectiedienst, bevoegd voor de vastgestelde inbreuk. Dergelijke bijkomende controles maken geen deel uit van de gezamenlijke celcontroles.

De door de cellen uitgevoerde controles zijn zowel gericht op bijdragefraude als op uitkeringsfraude.

NORMEN VOOR DE CELACTIES

Jaarlijks worden in het actieplan van de SIOD de doelstellingen vastgelegd voor de verschillende arrondissementscellen; zowel het totale aantal te voeren controles, als het aantal positieve controles en de prioritair te controleren sectoren (zie infra).

Bij de opstelling van dit actieplan wordt rekening gehouden met het beschikbare personeel van de diverse inspectiediensten.

Sedert 2015 is dit actieplan van de SIOD opgenomen in het actieplan voor de strijd tegen de sociale fraude en de sociale dumping van Staatssecretaris Bart Tommelein.

De 19 arrondissementscellen zijn elk belast met het organiseren en coördineren van ten minste twee controledagen per maand.

Kwantitatieve normen voor 2015

In 2015 werd het minimum aantal uit te voeren controles verminderd van 11.000 naar 9.935 , rekening houdende met het geringer aantal sociaal inspecteurs en met de meer en meer voorkomende tewerkstelling van gedetacheerde werknemers en zelfstandigen in België, waarvan de controles tijdrovend zijn, gezien de complexiteit van de vastgestelde fraude (grensoverschrijdende fraude, schijnzelfstandigen, sociale dumpingpraktijken). In 2015 diende conform het door de Ministerraad goedgekeurde actieplan 2015, de strijd tegen sociale dumpingpraktijken te worden opgevoerd en deze controles werden in 2015 niet langer meer toevertrouwd aan de arrondissementscellen (voeren vooral hit and run-controles uit), doch wel aan gespecialiseerde provinciale cellen, bestaande uit sociaal inspecteurs van de cellen GOT bij de Sociale Inspectie en van de cellen NETWERK bij Toezicht Sociale Wetten, bijgestaan door de dataminingscel van de RSZ. Deze beide controlecellen hebben jarenlange ervaring met grensoverschrijdende fraude, controles buitenlanders, gedetacheerden (binnen EER) en schijnzelfstandigen.

De resultaten van de sociale dumpingcontroles uitgevoerd door de gespecialiseerde provinciale cellen maken geen deel uit van de resultaten van de controles uitgevoerd door de arrondissementscellen.

- Algemeen totaal: **9.935 controles**, voor alle activiteitssectoren samen;
- Aantal controles in de bouwsector: 2.400;
- Aantal controles in de horeca: 1.800;
- Aantal controles in de industriële schoonmaaksector: 200.

De verdeling van de quota per gerechtelijk arrondissement beantwoordt aan de socio-economische werkelijkheid van elk gerechtelijk arrondissement, aan de beschikbare mankracht aan controlepersoneel alsook aan de bezorgdheid van de Regering om een evenwichtige behandeling op het niveau van gecontroleerde ondernemingen na te streven in het ganse land.

De bouwsector, de Horeca en de schoonmaaksector behoren tot fraudegevoelige sectoren en zijn verplicht te controleren sectoren door elke arrondissementscel (minimumdoelstellingen vastgelegd voor elke cel in de drie verplicht te controleren sectoren- zie actieplan 2015).

Kwalitatieve norm voor 2015

Naast een kwantitatieve norm, wordt ook aandacht geschonken aan de kwaliteit van de celacties. Aan de arrondissementscellen wordt gevraagd er op toe te zien dat de gerichte controles in het kader van de strijd tegen de sociale fraude zoveel mogelijk een positief gevolg hebben.

In 2013 werd het percentage “positieve controles”, nl. controles met vastgestelde inbreuken, opgetrokken van 25% naar 28 %, percentage dat ook voor 2014 en 2015 werd voorzien. Dit houdt in dat meer aandacht moet besteed worden aan de voorbereiding van de controles om de doelgerichtheid ervan te verhogen, dit met het oog op een betere kwaliteit van de controle die moet leiden tot meer vastgestelde inbreuken.

Om het aantal “positieve controles” te berekenen, worden volgende situaties meegeteld:

- Pro-Justitia inzake inbreuken Dimona, Limosa, deeltijdse tewerkstelling, werkloosheid en tewerkstelling vreemdelingen (zie infra);
- geschillen sociale uitkeringen Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA), Rijksdienst voor Pensioenen (RVP) en Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV);=
- tekortkoming 30 bis (werkmeldingen bij de RSZ);
- inbreuk aansluiting zelfstandige bij sociaal verzekeringsfonds/kas (Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen – RSVZ).

Prioritair te controleren sectoren

Bouw, Horeca en industriële schoonmaak waren in 2015 zoals ook in 2014 prioritair te controleren sectoren:

- aangezien deze drie sectoren fraudegevoelige sectoren zijn die vaak lager gekwalificeerde arbeidskrachten inzetten, welke dikwijls een bron van niet aangegeven arbeid zijn;
- op vraag van de bouwsector zelf, geconcretiseerd in een samenwerkingsprotocol dat werd gesloten in 2012 alsook een Plan voor Eerlijke Concurrentie (PEC) gesloten in juli 2015;
- omwille van de toename van vastgestelde inbreuken «niet aangegeven arbeid» binnen de HORECA en de schoonmaak in de loop van 2011, 2012, 2013 en 2014.
- omwille van de toename van tewerkstelling van buitenlanders, al dan niet gedetacheerden vanuit andere Europese landen, in de sectoren bouw en schoonmaak, waarbij dikwijls flagrante inbreuken op de Belgische arbeidsreglementering en sociale zekerheid worden begaan en zware fraude wordt vastgesteld (illegale tewerkstelling, nepstatuten, nepdetacheringen, illegale terbeschikkingstelling, ketens van malafide onderaannemers, enz).

Naast deze voornoemde sectoren, werd aan de cellen gevraagd om ook bijzondere aandacht te besteden aan:

- andere (fraude)gevoelige sectoren zoals de tuinbouw, de kleinhandel, vleessector, garages;
- «recidive» werkgevers die reeds strafrechtelijk werden veroordeeld of aan wie een minnelijke schikking of een administratieve geldboete werd opgelegd ingevolge een vroeger vastgestelde inbreuk op de sociale wetgeving.

TOELICHTING BIJ DE TABELLEN “Resultaten van de arrondissementscellen”

Alle cijfers hebben betrekking op de gezamenlijke celcontroles. De controles die de inspectiediensten buiten celverband uitvoerden, zijn hier niet in opgenomen. Hiervoor kan verwezen worden naar de jaarverslagen van de afzonderlijke diensten.

Indien een tabel geen verdere verduidelijking behoeft, werd deze hierna niet hernomen.

Tabel 2: aantal controles per cel, per sector (periode 2015)

De sectoren zijn benoemd en gegroepeerd volgens de NACE-codes (Europese codes voor de bepaling van de activiteitssectoren). Elke cel registreert deze code voor elk onderzoek.

“Industrie” = vervaardiging en bewerking van producten in ruime zin, zowel in de voeding, textiel en kledij, scheikunde, metaal enz.

“Landbouw, bosbouw en visserij” is de Nace-code welke de sociale inspectiediensten gebruiken voor controles in de “land- & tuinbouw”

Activiteiten verbonden aan tewerkstelling = ondernemingen gespecialiseerd in outsourcing en arbeidsbemiddeling, doch voornamelijk uitzendkantoren welke uitzendkrachten uitzenden bij gebruikers.

Uit deze tabel blijkt dat de bouw en de Horeca de meest gecontroleerde sectoren zijn (bijna 60% van het totaal aantal uitgevoerde controles). Dit volgt uit het feit dat in deze beide sectoren door elke cel een verplicht aantal controles diende uitgevoerd te worden. De bouwsector blijft net zoals in 2014 de meest gecontroleerde sector (ruim 30%).

Tabel 3: gecontroleerde personen per cel (periode 2015)

Werknemers en zelfstandigen per controle = het aantal werknemers dat tijdens de controles werd gecontroleerd en het aantal zelfstandigen (al dan niet werkgevers) aangetroffen en gecontroleerd op de arbeidsplaats

Tabel 4bis: aantal personen betrokken bij inbreuken in materies “Zwartwerk” per cel en per sector (periode 2015)

Zwartwerk = de materies “zwartwerk” worden weergegeven in tabel 5. Tabel 4bis geeft het aantal personen (werknemers en zelfstandigen) weer dat tijdens de controles in overtreding werd bevonden voor één of meerdere van deze materies.

Tabel 5: aantal inbreuken “Zwartwerk” per materie en per cel (periode 2015)

Dimona = “**D**éclaration **I**mmédiate **O**nmiddellijke **A**angifte”. Een elektronische databank waar alle aangiften van in- & uitdienststredingen worden bijgehouden. Elke werkgever is verplicht om het begin van elke tewerkstelling te melden aan het sociaal zekerheidssysteem, uiterlijk op het ogenblik van de eigenlijke tewerkstelling. De werkgever is ook verplicht om elk einde van de tewerkstelling te melden.

Tewerkstelling buitenlanders – zware sanctie: deze inbreuk betreft de tewerkstelling van buitenlandse werknemers voor wie geen geldige verblijfs- en arbeidsvergunning werd afgeleverd, terwijl ze aan deze verplichting onderworpen zijn. Ze verblijven dus illegaal in het land.

Tewerkstelling buitenlanders – lichte sanctie: deze inbreuk betreft de tewerkstelling van buitenlandse werknemers die wel toegelaten of gemachtigd zijn tot een verblijf in België van meer dan 3 maanden, maar die niet beschikken over een geldige arbeidskaart, terwijl ze aan die verplichting onderworpen zijn gezien zij werden tewerkgesteld.

Tewerkstelling buitenlanders – beroepskaart: het betreft een inbreuk aangaande de uitoefening van zelfstandige beroepsactiviteiten, waarbij buitenlandse zelfstandigen niet over de verplichte beroepskaart beschikken.

Sociale zekerheid: niet te verwarren met inbreuken Dimona. Het betreft hier de niet-betaling van voorschotten sociale zekerheidsbijdragen en bijzondere werkgeversbijdragen op diverse aanvullende vergoedingen, bedrieglijke onderwerping aan de sociale zekerheid en tekortkomingen inzake aangiftes.

Limosa= een elektronische databank specifiek voor meldingen van uitvoering van werkzaamheden in België door buitenlandse werknemers en zelfstandigen. Indien aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan, blijven de buitenlanders verder onderworpen aan de sociale zekerheid van hun land van oorsprong en dienen in België geen sociale bijdragen betaald te worden.

Tabel 6.1: inbreuken Dimona per cel, per gevolg (periode 2015)

Waarschuwing: de sociaal inspecteur stelt een inbreuk vast. Deze is echter van die aard dat een waarschuwing om zich binnen een gestelde termijn in regel te stellen, volstaat. Deze regularisatie wordt verder opgevolgd door de bevoegde inspectiedienst. Deze waarschuwing kadert binnen het appreciatierecht waarover de sociaal inspecteur beschikt bij de vaststelling van een inbreuk. Bij zware overtredingen wordt normaliter een P-J opgesteld.

Pro Justitia: melding van inbreuken via een proces-verbaal van vaststelling van inbreuk aan de gerechtelijke overheid (meestal Arbeidsauditeur, soms Procureur des Konings)

Strafrechtelijk onderzoeksverslag: een vaststelling van inbreuk(en) die wordt meegedeeld aan de gerechtelijke overheden (arbeidsauditeur, onderzoeksrechter, ...) onder een andere vorm dan Pro Justitia. Dergelijke werkwijze komt weinig voor en treffen we eerder in het Franstalige landsgedeelte aan.

Ander gevolg: elk ander gevolg dat zich niet beperkt tot een gewoon nazicht (vb. verder onderzoek bij de werkgever op de maatschappelijke zetel, onderzoeksverslag verstuurd naar een derde dienst, ...)

Tabel 6.4: inbreuken werkloosheid, per cel en per gevolg (periode 2015)

Door RVA-inspectie naar Betwiste Zaken RVA: inbreuk(en) in verband met de werkloosheids-reglementering, vastgesteld door de sociaal inspecteurs van RVA, die zonder Pro Justitia rechtstreeks wordt overgemaakt aan de dienst Betwiste Zaken van de RVA. Deze dienst onderzoekt verder het dossier en neemt de passende beslissing.

Door overige inspectiediensten naar RVA of arbeidsauditeur: inbreuk(en) in verband met de werkloosheids-reglementering, vastgesteld door een andere sociaal inspecteur dan deze van RVA, die doorgestuurd wordt hetzij naar het arbeidsauditoraat, hetzij naar de dienst Betwiste Zaken van RVA.

Het betreft in beide gevallen zowel vastgestelde inbreuken in hoofde van werknemers-werklozen als in hoofde van werkgevers (die bewust werklozen tewerk stellen).

Tabel 7: inbreuken per controle, alle materies en “Zwartwerk”, per cel (periode 2015)

Hier wordt een uitsplitsing gemaakt tussen de vastgestelde inbreuken voor alle wettelijke materies samen en voor deze die specifiek betrekking hebben op de materies “zwartwerk”.

Uit de cijfers blijkt dat bijna drie vierden van de vastgestelde inbreuken materies “zwartwerk” betreffen (5.687 op 7.719). Een totaal gemiddelde van 0,6 betekent dat bij 6 van de 10 controles inbreuken werden vastgesteld.

Mededelingen aan OISZ (Openbare Instelling van Sociale Zekerheid) hebben betrekking op vermoedelijke inbreuken vastgesteld door andere inspectiediensten die voor verder nazicht worden gemeld aan de betreffende openbare instellingen.

Commentaar bij de cijfers

De resultaten zijn zeer positief vanuit sociale fraudebestrijding.

Zowel de minimumdoelstellingen voor het algemeen aantal uit te voeren controles (13.345 tegenover 9.935 vooropgesteld) als voor het aantal uit te voeren controles in de sectoren Horeca (3.519 tegenover 1.800 gevraagd), de sector bouw (4.347 tegenover 2.400 gevraagd) en de sector schoonmaak (363 tegenover 200 gevraagd) werden ruimschoots behaald en dit met een geringer aantal sociaal inspecteurs t.o.v. vorige jaren. De mindere resultaten in de maand december zijn te verklaren door het feit dat geplande controles werden afgelast gezien er weinig of geen politie beschikbaar was (terreurdreiging) om de veiligheid van de sociaal inspecteurs te waarborgen tijdens de uitvoering van sommige controles.

Ook het aantal positieve controles (28% van de 9.935 gevraagde controles) scoort zeer hoog met een gemiddeld resultaat van 34 % op de 13.345 uitgevoerde controles; 34% in de sector bouw, 45% in de sector schoonmaak en zelfs 46 % in de sector Horeca.

Hieruit kunnen we afleiden dat de kwaliteit van de uitgevoerde controles zeer hoog ligt. Dit is onder meer te verklaren door de goede informatiedoorstroming binnen de arrondissementscellen qua mogelijke overtredingen van de sociale wetgeving en het toenemend gebruik maken van datamining waardoor de controles beter kunnen worden voorbereid en meer doelgericht worden uitgevoerd, steeds met het oog op het beter bestrijden van de sociale fraude. Deze inspanning kan maar worden verder gezet wanneer de personeels- en materiële middelen van de inspectiediensten niet op het huidige niveau worden behouden, in het bijzonder rekening houdende met de talrijke aangekondigde pensioenaanvragen.

Tabel 8 geeft een overzicht van de fraudegevoelige sectoren: de meeste inbreuken (zie kolommen inbreuken en gemiddeld aantal “alle materies”) werden vastgesteld in de sector Horeca (gemiddeld 0,91 vastgestelde inbreuken per controle waarvan 0,76 zwartwerk), gevolgd door de sectoren schoonmaak, garages en bouw. Deze vaststellingen komen overeen met deze van 2014.

Indien we de vergelijking maken met het percentage positieve controles (welke steeds betrekking hebben op inbreuken sociale fraude, alle materies), staat de Horeca ook aan de top, gevolgd door de schoonmaak, de garagesector en de bouwsector. Dit stemt ongeveer overeen met de cijfers die we terugvinden in de kolom “gemiddeld aantal inbreuken zwartwerk”, evenwel met uitzondering van de bouwsector waar “slechts” bij 1 op 5 controles (0,20) inbreuken zwartwerk werden vastgesteld.
